

PRESSITEADE nr 201/22

Luxembourg, 15. detsember 2022

Kohtujuristi ettepanek kohtuasjas C-204/21 | komisjon vs. Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu)

Kohtujurist A. M. Collinsi hinnangul rikutakse Poola seadusega, millega muudetakse selle liikmesriigi üldkohtute ja kõrgeima kohtu korraldust, Euroopa Liidu õigust

Euroopa Liidu õiguse rikkumine seisneb selles, et riigisisesed kohtud on jäetud võimaluseta tagada, et liidu õigust kohaldavad kõigil juhtudel sõltumatud ja erapooletud kohtud, sest Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleeegiumile on antud pädevus lahendada kohtunike staatust puudutavaid kohtuasju ja rikutud on kohtunike õigust eraelu puutumatusele ning isikuandmete kaitsele

Pärast seda, kui Poolas võeti 20. detsembril 2019 vastu seadus, millega muudeti eeskätt riigisisesed üldkohtute ja kõrgeima kohtu korraldust reguleerivaid õigusnorme (edaspidi „muutmisseadus“), esitas komisjon selle liikmesriigi vastu hagi nõudega tuvastada, et see liikmesriik on rikkunud mitut liidu õiguse sätet. Komisjon leiab, et muutmisseadusega on kitsendatud või välistatud riigisestse kohtute võimalus tagada, et isikud saavad liidu õigusest tulenevate õiguste kaitseks pöörduda seaduse alusel moodustatud sõltumatusse ja erapooletusse kohtusse. Samuti on komisjon seisukohal, et kuna muutmisseadusega on kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleeegiumile (edaspidi „distsiplinaarkolleeegium“), kelle sõltumatus ja erapooletus ei ole tagatud, antud pädevus kohtunike staatust puudutavates küsimustes, siis mõjutab see seadus nende kohtunike sõltumatust, kelle staatus on distsiplinaarkolleeegiumi kontrolli all. Lisaks eelnevale väidab komisjon, et kuna muutmisseaduse alusel on kohtunikud enne ametisse nimetamist kohustatud esitama teabe enda avaliku ja ühiskondliku tegevuse kohta ühendustes ja mittetulunduslikes sihtasutustes, sealhulgas erakonda kuulumise kohta, ja see teave avalikustatakse, siis rikutakse muutmisseadusega nende kohtunike õigust eraelu austamisele ja isikuandmete kaitsele.

Ühtlasi palus komisjon Euroopa Kohtul kohustada Poolat peatama teatavate muutmisseaduse sätete kohaldamise kuni rikkumismenetluses lõpliku kohtuotsuse tegemiseni. Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta määrusega¹ rahuldati komisjoni taotlus, mis puudutas nimetatud ajutiste meetmete kohaldamist. Euroopa Kohtu asepresidendi 27. oktoobri 2021. aasta määrusega² mõisteti Poolalt komisjoni kasuks välja karistusmaks 1 000 000 eurot päevas kuni 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse täieliku täitmiseni päevani või – juhul kui Poola seda ei tee – kuni kohtuasjas C-204/21 lõpliku kohtuotsuse tegemiseni.

Täna esitatavas ettepanekus on kohtujurist A. M. Collins seisukohal, et esiteks tuleneb muutmisseadusest kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleeegiumi (edaspidi „erakorraline kolleeegium“) ainupädevus lahendada kaebusi, milles muu hulgas väidetakse, et kohtunik või kohus ei ole sõltumatu, ning nimetatud seaduses ei ole sellega seoses ette nähtud vastavaid õiguskaitsevahendeid. Sellega seoses rõhutab kohtujurist, et erakorralisele kolleeegiumile neis küsimustes antud ainupädevus **iseenesest** ei takista liikmesriigi kohtuid

¹ 14. juuli 2021. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola ([C-204/21 R](#), vt ka pressiteade nr [127/21](#)).

² 27. oktoobri 2021. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola ([C-204/21 R](#), vt ka pressiteade nr [192/21](#)).

analüüsima seda, kas kohtunik või kohus vastab sõltumatuse nõudele. Kui mõni selline kohus kahtleb, kas sõltumatuse nõuet on järgitud, on tal hoopis võimalus esitada see küsimus lahendamiseks erakorralisele kolleegiumile. Seega teeb kohtujurist ettepaneku jätta komisjoni hagi rahuldamata osas, milles on vaidlustatud erakorralisele kolleegiumile antud pädevuse õiguspärasus.

Teiseks juhib kohtujurist tähelepanu asjaolule, et muutmisseadus **takistab kõigil Poola kohtutel kas omal algatusel tõstatada või käsitleda küsimust, kas kohtunik on ametisse nimetatud õiguspäraselt ja kas ta saab täita õigusemõistmise ülesannet**. Kohtujurist on seisukohal, et asjaomane keeld läheb kaugemale kohtu kohustusest keelduda vabariigi presidendi poolt kohtuniku ametisse nimetamise akti kohtulikust kontrollist ning **takistab asjaomaseid Poola kohtuid käsitlemast kohtukoosseisu sõltumatust puudutavaid küsimusi**.

Kolmandaks märgib kohtujurist, et muutmisseaduse kohaselt **võib see, kui kohus kontrollib, kas seaduse alusel moodustatud sõltumatu ja erapooletu kohtu nõue on täidetud**, sealhulgas otsustab esitada selles küsimuses eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule, **kujutada endast distsiplinaarsüütegu**. Kuna distsiplinaarkolleegium ei vasta sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele,³ on suurenenud oht **muutmisseaduse tõlgendamiseks nii, et see võimaldab kasutada distsiplinaarkorda kohtuotsuste mõjutamiseks**.

Neljandaks juhib kohtujurist A. M. Collins tähelepanu sellele, et kuigi **distsiplinaarkolleegium ei kujuta endast sõltumatut ja erapooletut kohut**, on muutmisseadusega talle antud pädevus menetleda ja lahendada kohtuniku ja kohtunikukandidaadi staatust ning ametiülesannete täitmist otseselt mõjutavaid asju. Nende asjade hulka kuuluvad taotlused saada luba kohtuniku ja kohtunikukandidaadi suhtes kriminaalmenetluse alustamiseks või tema kinnipidamiseks ning kõrgeima kohtu kohtunikke puudutavad tööõiguse, sotsiaalkindlustuse ja nende pensionile saatmise asjad.

Seetõttu leiab kohtujurist, et **nii muutmisseaduse sätted, milles on keelatud kohtutel käsitleda kohtu sõltumatusega seotud küsimusi, vastav distsiplinaarkord kui ka neis küsimustes pädevuse andmine distsiplinaarkojale kujutavad endast liidu õiguse tähenduses sõltumatu ja erapooletu kohtu nõude rikkumist**. Kohtujurist A. M. Collins teeb seega ettepaneku, et **Euroopa Kohus komisjoni hagi nende nõuete osas rahuldaks**.

Lõpetuseks leiab kohtujurist seoses kohtunike kohustusega esitada teave enda erakonda, ühendusse või mittetulunduslikku sihtasutusse kuulumise kohta ja selle teabe avaldamisega, et sellise nõudega võib kaasneda isikuandmete kaitse üldmääruse (GDPR) tähenduses **tundlike isikuandmete töötlemine**. Selles kontekstis peab kohtujurist oluliseks märkida, et Poola ei ole selgitanud, mis meetmed ta on võtnud selleks, et tagada kohtunike õigus selliste isikuandmete kaitsele ja eraelu austamisele, **mis juba iseenesest kujutab endast nende õiguste rikkumist**.

MÄRKUS: Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv. Kohtujuristi ülesanne on täiesti sõltumatult teha Euroopa Kohtule ettepanekuid talle määratud asjade õigusliku lahenduse kohta. Euroopa Kohtu kohtunikud asuvad selles kohtuasjas nõu pidama. Kohtuotsus tehakse hiljem.

MÄRKUS: Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi liikmesriigi vastu, kes ei täida liidu õigusest tulenevaid kohustusi, võivad esitada komisjon või teine liikmesriik. Kui Euroopa Kohus tuvastab rikkumise, peab asjassepuutuv liikmesriik täitma kohtuotsuse võimalikult kiiresti. Kui komisjon leiab, et liikmesriik ei ole Euroopa Kohtu otsust täitnud, võib ta esitada uue hagi ja nõuda rahaliste sanktsioonide määramist. Kui komisjonile ei ole teatatud direktiivi ülevõtmise meetmetest, võib Euroopa Kohus komisjoni taotlusel määrata rahalised sanktsioonid juba esimeses kohtuotsuses.

³ 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola ([C-791/19](#), vt ka pressiteade [130/21](#)).

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Marta Osleja, ☎ (+352) 4303 6005.

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106.

Hoiame ühendust!

